

Třináct převtělení dalajlamy – život dlouhý 629 let

Na této planetě existuje pouze jeden člověk, o kterém se dá s nadsázkou říct, že zde setrvává více než šest století - a miliony lidí tomu věří. - nejvyšší duchovní představený Gelugpy - jedné ze čtyř škol tibetského buddhismu. Je označován jako „tulku“, tj. člověk po příměřených bádáních uznávaný za reinkarnaci zemřelé osoby. Což v jeho případě znamená, že je duchovně svázán s třinácti minulými dalajlami. Dle historických pramenů se ten první narodil roku 1391 a pak se převtěloval do svých dalších nástupců – naposledy 6. července 1935. Takže pro ty, kteří v tyto duchovní transfery nevěří, bude mít 14. dalajlama Tändzin Gjamcchov v letošním roce „pouhých“ 85 let. I tak se stává nejdéle žijícím převtělením z celé duchovní linie. Ale skoro každá inkarnace se vyznačovala něčím zvláštním.

Gendündub (1391-1474) je považován za prvního v linii tibetských dalajlamů. Údajně se narodil v chlévě v rodině kočovných pastevců a do sedmi let byl pastýřem. Vyrostl z něj učenec známý po celé zemi. Dožil se 84 let, což se podařilo až nyní poslednímu dalajlamovi.

Gendün Gjamccho (1475-1542) byl 2. duchovním vůdcem. Podle legendy se brzy po narození naučil mluvit a ve čtyřech letech řekl svým rodičům, že by si přál žít v klášteře s mnichy. Stal se známým učencem a autorem mystické poezie. Hodně cestoval a rozšířil tím vliv své školy Gelugpy na větší území.

Sönam Gjamccho (1543-1588) - třetí dalajlama - ale první, který užíval toto označení za svého života. První dvě převtělení byly dohledány a otulovány „ex post“. Titul obdržel za své učení v roce 1587 od mongolského knížete Altan-chána. Dalaj znamená mimo jiné „oceán“ a lama „učitel“ (ve volném překladu také „Oceán moudrosti“). Mocná mongolská říše tedy přijala buddhismus pod vlivem duchovního vůdce malého národa.

Jöntän Gjamccho (1589-1617) byl 4. tibetským dalajlamou a pravnukem Altan-chána – tzn. byl první převtělenec netibetského původu. Tím se ještě více upevnila duchovní pouta mezi Mongolskem a Tibetem.

Ngawang Lozang Gjamccho (1617-1682) v pořadí pátý dalajlama se stal prvním světským (tj. nejen duchovním) vládcem Tibetu. Pod svou vládou sjednotil do té doby politicky rozpolcený Tibet, reformoval státní správu a navázal styky se zahraničními mocnostmi. Pro své výjimečné vlastnosti je Tibeťany nazýván jako „Velký pátý“. Jeho smrt se 15 let tajila, aby byla úspěšně dovršena stavba paláce Potaly, symbolu Tibetu.

Cchangjang Gjamccho (1683-1706) byl známým básníkem, který žil na svůj stav poněkud nevázaným způsobem života. Šestý dalajlama odvolal novické sliby, potuloval se v okolí hlavního města Lhasy, trávil své dny s přáteli, popíjel čang (tibetské pivo z ječmene) a zpíval písně. V jedné ze svých básní zanechal nápoděvu, jak rozpoznat další převtělení.

Lozang Kalzang Gjamccho (1708-1757) – sedmý vládce Tibetu prožil politicky velmi bouřlivé časy. Mandžuoové (dynastie staré Číny) zřídili ve Lhasě malou vojenskou posádku čítající dvě stovky lidí. Jejich dynastii v Číně v roce 1911 svrhla revoluce vedená Kuomintangem (hlavní čínskou nacionalistickou stranou), ten byl poražen v roce 1949 komunisty. I přes tyto historické eskapády dnes Číňané nejčastěji tvrdí, že od tohoto období patří tibetské území pod jejich správu.

Džampal Gjamccho (1758-1804) byl 8. tibetským dalajlamou. Podle pověsti se brzy po narození často pokoušel posadit do meditační pozice a vzhlížet k nebi. Za dobu své vlády se plně věnoval náboženským věcem a o politiku se moc nestaral. Správu země ponechal v rukou regenta. Regenti spravovali záležitosti Tibetu v obdobích, kdy dalajlamové nebyli rozpoznáni, byli příliš mladičci se věnovali studiu.

Lungtog Gjamccho (1805-1815) byl 9. tibetským dalajlamou a zemřel v devíti letech. Zahájil tak období čtyř dalajlamů, kteří umřeli ve velmi raném věku.

Cchulthim Gjamccho (1816-1837) byl 10. tibetským dalajlamou. Hodně se stýkal s obyčejnými lidmi. Měl velmi chabé zdraví a zemřel mlád ve věku dvaceti jedna let.

Khädub Gjamccho (1838-1856) byl v roce 1840 rozpoznán jako 11. dalajlama. V roce 1855 byl oficiálně uveden do funkce, avšak již rok na to umřel.

Thinlā Gjamccho (1857-1875) byl 12. tibetským dalajlamou. Roku 1860 byl rozpoznán jako inkarnace předchozího dalajlamy a uveden do funkce. V osmnácti letech umřel na záhadnou chorobu – je možné, že jeho smrt měla spojitost s tehdejší politickou situací.

Thubtän Gjamccho (1876-1933) byl 13. tibetským dalajlamou, ve věku jednoho roku byl prohlášen za reinkarnaci, v roce 1882 byl vysvěcen jako mnich novic. Po intenzivní výuce buddhistických textů a kaligrafie byl uznán jako politická a duchovní autorita Tibetu. Stal se schopným politikem a za jeho vlády došlo k rozsáhlé modernizaci země a zlepšení životní úrovně Tibeťanů. Po vyřešení složité politické situace vyhlásil v roce

1913 nezávislost Tibetu. Vláda dala do oběhu první tibetské bankovky a představila první tibetskou vlajku. O rok později byl založen první poštovní úřad. V roce 1917 ve Lhasě založil první lékařský institut pro zachování tradičních hodnot v tibetském lékařství a astrologii. Modernizaci země se mu nepodařilo zcela dokončit a ve věku 57 let zemřel na zápal plic.

Život 14. dalajlamy (1935) – celým jménem Džampal Ngawang Lozang Ješe Tändzin Gjamccha je (a ještě určitě bude) tématem mnoha knih i filmů. Ve věku šestnácti let musel mladý mnich převzít plnou světskou i duchovní odpovědnost za svou zemi vlivem problémů, které vznikly v Tibetu s postupující čínskou okupací. O pár let později musel opustit Lhasu a uchýlit se do indického exilu, kde až dodnes zůstává v malém městečku Dharamsala na severu země. Více než sto tisíc jeho krajanů ho následovalo. V roce 1959 zahájil kampaň za mírový návrat tibetské nezávislosti, činnost, za kterou byl vyznamenán Nobelovou cenou míru. Je vůbec prvním dalajlamou, který cestoval do **západního světa**. V roce 1990 ho prezident Václav Havel jako první státník na světě přijal na oficiální návštěvě. Teprve poté byl tento buddhistický mnich zván mnoha dalšími státníky. Přátelství s českým prezidentem vedlo k opakovaným návštěvám naší země, kdy si dalajlama našel prostor pro seznámení s neziskovkami zabývajícími se tibetskou tematikou. Několikrát se setkal i s členy obecně prospěšné společnosti MOST ProTibet z Ostravy, a to jak u nás, tak i v Indii. Organizaci se tím dostalo velkého ocenění její práce - projektem adopce na dálku pomáhá od r. 2006 studovat dětem utíkajícím z Tibetu a podporuje staré Tibeťany z první utečenecké vlny.

Jaký bude další osud „nejstaršího muže planety“? Princip duchovního přenosu si v obsazeném Tibetu paradoxně nárokuje ateistická komunistická strana vydáním vlastního zákona. Ale dalajlama se usmívá a sděluje, že příští zrození nemusí být v Tibetu, jako u jeho předchůdců. Také připouští možnost, že může být posledním tulkuem a že se už jich zrodit více nemusí nebo že se převtělí do ženy. Vzhledem k jeho kondici věrme, že se konečný výsledek ještě dlouho nedovíme.

Petr Ďásek, dobrovolník MOST ProTibet o.p.s.
Obrazek na obálce: 14. dalajlama při setkání v Tibetské škole v roce 2012 při oslavách 50 let exilového školství.

Foto archiv organizace – setkání v Tibetské škole v Mussoorie v roce 2012 při oslavách 50 let založení exilového školství.